

HENRY USSING

Obligationsretten

ALMUNDELIG DEL

4. UDGAVE VED A. VINDING KRUSE

FORORD TIL 4. UDGAVE

I nærværende udgave er foretaget de tilføjelser og ændringer, som er nødvendiggjort af ændringer i lovgivningen samt fremkomst af ny litteratur og retspraksis siden 3. udgaven fra 1946 og indtil 1. maj 1961.

Endvidere er teksten forkortet noget forskellige steder, ligesom enkelte småafsnit er udeladt, når disse er skønnet af mindre betydning også fra et håndbogsmæssigt synspunkt. Udeladelser er navnlig foretaget i §§ 5 og 47 samt i afsnittet om omsætningspapirer. § 9 er omarbejdet på grundlag af Ussings afhandling »Dom til opfyldelse in natura af kontrakt« i U.f.R.1949 B, s.227. Derimod har jeg ikke søgt at interpolere mine egne anskuelser i teksten.

Lov- og sagregisteret er revideret af stud. jur. *Ebbe Christensen.*

A. VINDING KRUSE

INDHOLDSFORTEGNELSE

Sidetallene er anført i parentes

§ 1. Obligationsret. Fordringsret (1-8)

- I Begrebet fordringsret (1)
- II Fordringsrettens kendetegn (2-7). A. Kravet kan hævdes ved retlige tvangsmidler (2). B. Nærmere afgrænsning af fordringsret (3-7). 1-3. Over for andre krav (3). 4. Fordringsret og tinglig ret (5). 5. Skyldnerens personlige hæftelse. Panteret (7)
- III Ydelsen. Negative obligationsforhold (8)
- IV Fordringer uden tvangsmidler (8). 1. Offentligretlig udelukkelse af tvang (8). 2. Obligatio naturalis (8)

§ 2. Stoffets ordning. Hovedlovbud. Litteratur (9-10)

- I Systemet i obligationsretten (9)
- II De vigtigste love (9)
- III Litteratur (10)

§ 3. Solidariske skyldforhold og anpartsforhold (10-19)

- I Begreber og hovedgrundsætninger (10-13). A. Anpartsforhold (10). B. Solidariske forhold (11-13). 1. Solidarisk forpligtelse (11). 2. Solidarisk fordringsret (13). C. Særegne fællesskabsforhold (13)
- II Løfter til eller fra flere (13-15). A. Løfter til flere (13). B. Løfter fra flere (13)
- III De solidariske forpligtelses indbyrdes afhængighed (15)
- IV Regres imellem solidariske skyldnere (16-19). A. Den almindelige trang til regresregler (16). B. Særlig om kontraktskyldneres regresret (17). C. Indtræden i fordringshaverens ret (19)

§§ 4-7. Kravene til ydelsen

§ 4. Ydelsen som genstand for skyld og middel til opfyldelse (20-27)

- I Indledning. Fordringers indhold (20)
- II Rigtig opfyldelse som grundelement i fremstillingen (20)
- III Almindelige bemærkninger om, hvad der kræves til rigtig opfyldelse (22)
- IV Tilfælde, hvor der er valg mellem flere muligheder (24-26). A. Ydelsens bestemmelse giver en part valg (24). B. Facultas alternativa (25)
- V Særlig om delelige ydelser (26)

§ 5. Ydelsen ved pengeforpligtelser (27-35)

- I Indledning. Pengesystemet (27)

- II Almindelige regler om ydelsen ved pengeforpligtelser (28)
- VII Plan for §§ 9-18 om misligholdelsesvirkningerne (59)
- III Ændringer af pengevæsenets grundlag (30)
- IV Svingninger i pengenes købeevne (31)
- V Aftale om betaling i bestemt slags penge (pengesort) (31)
- VI Guldklausuler (31-32). A. Hovedtyper (31). B. Særlige lovgivningsindgreb (32)
- VII Andre vedtagelser til værn mod pengeværdiens forandring (32)
- VIII Forpligtelser i fremmed mønt (33-35). A. Almindelige regler (33). B. Aftaler, der giver valg mellem flere landes mønt (35). C. Valutaværdiklausuler (35)
- IX Indgreb i betalingsankvæmmet med udlandet (35)

§ 6. *Ydelsens egenskaber. Mangler og Vanhjemmel* (35-40)

- I *Ydelsens egenskaber. Mangler ved ydelsen* (35-38). A. Indledning (35). B. Hvornår der foreligger en mangel (36). C. Fordringshaverens »undersøgelsespligt« (37). D. Skyldnerens ret til at afhjælpe mangelen (38)
- II *Misligholdelse ved at en ret ikke erhverves* (38-40). A. Den ret, der overdrages, eksisterer ikke (38). B. Vanhjemmel (38)

§ 7. *Opfyldelsesstedet. Ydelsestiden* (41-50)

- I *Opfyldelsesstedet* (41-44). A. Ved fordringer, der hviler på aftale (42). B. Ved andre fordringer (44). C. Særregel om opfyldelse under retsforfølgning (44)
- II *Betingelser vedrørende ydelsestid og påkrav* (44-50). A. Ydelsestidens betydning. Terminologi (44). B. Regler om forfaldsdagen (46). C. Løbedage (47). D. Påkrav til skyldneren (48)

§§ 8-19. *Misligholdelse og opfyldeshindringer*

§ 8. *Misligholdelse og ikke opfyldelse* (50-60)

- I Begreberne (50)
- II Misligholdelse uden forudgående ydelsepligt (51)
- III Systematik (52)
- IV Hvornår en ikke opfyldelse ikke er misligholdelse (53)
- V Ikke opfyldelse retteliggjort ved fordringshaverens forhold (53-60). A. Ikke erklæret (53). B. Anden ikke opfyldelse (58)
- VI Andre tilfælde hvor ikke opfyldelse ikke er misligholdelse (59)

§ 9. *Forordning om ret til at kræve omvendt rettig opfyldelse* (60-61)

- I *Ret til opfyldelse* (60-61). A. Om misligholdelse og om forordningens betydning (60). B. Den almindelige regel (61). C. Opfyldelseshindringer. Forordningens betydning (61). D. Aftalen udelukker domme om ret til omvendt rettig opfyldelse (61)

- 3. Strafbarhed (65). 4. Moratorium (65). 5. Overvindelige hindringer (65-70). a. Almene hensyn (66). b. Upåregnelige hindringer (66). c. Skyldnerens overvejende interesse (68). D. Udelukkelse ved fordringshaverens egen optræden (70)

- II *Kan skyldneren dømmes til at afhjælpe en mangel?* (70-71). 1. Mangler ved ydelsen (70). 2. Vanhjemmel (71)

§ 10. *Almindelige regler om misligholdelse af pengeforpligtelser* (72-78)

- I *Indledning* (72)
- II *Ikke-erlæggelse. Forhalingsrente* (72-77). A. Almindelige regler om forhalingsrente (72). B. Særlige regler om visse kontrakter (75). C. Erstatning ved siden af forhalingsrenten (75).
- III *Anden misligholdelse* (77).

§§ 11-18. *Misligholdelse af aftaler*

§ 11. *Misligholdelsen virker som svigtende forudsætning. Særlige regler om gensidig bebyrdende aftaler* (78-106)

- I *Indledning* (78)
- II *Retten til at holde ydelsen tilbage eller standse den* (79-82). A. Almindelige regler (79). B. Begrænsninger i pligt til at yde først. Standningsret (81)
- III *Beføjelsen til at hæve kontrakten* (82-104). A. Hvad der forstås ved at hæve kontrakten (82). B. Betingelserne for at hæve kontrakten (85-90). 1. Hovedreglen (85). 2. Væsentlighedsbetingelsen (85). 3. Undtagelser (87). 4. Særregler (88). 5. Fravigelse ved aftale (88). 6. Subjektive forholds betydning (88). 7. Opnået omsætningsbeskyttelse hindrer ikke ophævelse (89). 8. Passivitet kan afskære ophævelse (89). 9. Misbrug af beføjelsen (89). C. Ophævelsesretten ved forskellige arter af misligholdelse (90-92). 1. Ikke-erlæggelse (90). 2. Mangler ved ydelsen (91). 3. Vanhjemmel og anden ikke-erhvervelse af ret (92). 4. Anden misligholdelse (92). D. Anteciperet misligholdelse (92). E. Delvis ophævelse (94). F. Om erlæggelse (overgivelse) af ydelsen afskærer ophævelse eller tilbagetræden (95). G. Mister en part retten til at hæve eller træde tilbage ved at modtage modydelsen? (100). H. Tilbagesøgningsrettens karakter (102). J. Særlig om kontrakter med afleveringspligt (104).
- IV *Ret til at kræve forholdsmæssigt afslag i egen ydelse* (104)
- V *Aftaler, der ikke er gensidig bebyrdende* (105)

§§ 12-15. Erstatning i kontraktforhold

Opfyldelsesinteressen

§ 12. Ansvarsgrundlaget (106-125)

- I Opfyldelsesinteressen. Grundlaget for ansvaret (106-109). A. Opfyldelsesinteresse og negativ kontraktsinteresse (106). B. Ældre opfattelser af ansvarsgrundlaget (106). C. Grundene til erstatningsansvar i kontraktforhold (108).
- II Ansvarstilfældene deles i to hovedgrupper (109)
- III Ansvar efter culpa-reglen (110-113). 1. Hvad der normalt kræves af skyldneren (110). 2. Særlige omstændigheder, der gør anden optræden forsvarlig (111). 3. Individuelle undskyldningsgrunde (112). 4. Bevisbyrden (112).
- IV Kan ansvar uden culpa forenes med lovreglerne? (113)
- V Ansvar for andre personers fejl (114-117). 1. For hjælpere (114). 2. For legale repræsentanter (117)
- VI Ansvar uden culpa for forhold efter aftalen (117-123). A. Skyldnerens uvidenhed om forpligtelsen (118). B. Casus mixtus-ansvar. Obligatio perpetuatur (118). C. Subjektiv umulighed, vanhjemmel (119). D. Vis major-regel? (120). E. Generisk bestemte ydelser (121). F. Pengetorpligtelser (123)
- VII Andre regler om ansvar uden culpa (124). A. Pengemangel (124) B. Debitors overvejende interesse (124). C. Garanti (124)
- VIII Særregler for enkelte kontrakttyper (124-125). A. Strengere ansvar (124) B. Mildere ansvarsregler (125)

§ 13. Ansvar for oprindelige opfyldeshindringer, som skyldneren ikke var forpligtet til at overvinde (125-138)

- I Indledning (125)
- II Klare tilfælde (128). A. Ansvar midtvejs i ved pantsætning (128) B. Ved svig (128). B. Skyldneren går til i ved omf. for løs kreditor (128) 2. ved gaver (128)
- III De almindelige tilfælde (129-136). A. Vanhjemmel (129) B. At den ret, der overdrages ikke eksisterer (130) C. Andre oprindelige hindringer, der udelukker erlægning (131-136) 1. Oprindelig subjektiv umulighed (131) 2. Oprindelig subjektiv umulighed. Hindringer, der beror på særlige forhold hos tilføjeren (132) 3. Oprindelige mangler (133) 4. Forpligt om generisk bestemte ydelser (134)

§ 14. Ansvar for skadelige omstændigheder ved ydelsen op for medtilbagebetaling (136-141)

- I Ansvar for skadelige omstændigheder ved ydelsen (136)
- II Ansvar for midlertidigt ansvar (137-141)

§ 15. Hvad erstatningsansvaret går ud på (142-154)

- I Hvilke arter af skade der erstattes (142-143). A. Økonomisk skade. Opfyldelsesinteressen (142). B. Ikke-økonomisk skade (142)
- II Hvem der har krav på erstatning (143-144). 1. Erstatning for tab af forsørger (143). 2. Ansvar over for fordringshaverens fordringshaver (143)
- III Den almindelige grænse for ansvaret (144-145). A. Kun adækvate følger (144). B. Normaltabslæren (145)
- IV Særlige omstændigheder, der kan medføre nedsættelse eller bortfald af erstatningen (146-148). A. Skadelidendes medvirken (146). B. Begrænsning under hensyn til aftalens forudsætninger (147). C. Forsikringsaftalelovens § 25 (147). D. Specielle lovbud (147)
- V Beviset for skaden (148)
- VI Erstatning uden naturalopfyldelse eller som tillæg dertil (148-152). A. Hvad der forstås herved. Hvad opfyldelsesinteressen kan omfatte ved siden af ydelsen eller dens værdi. Særlig om fordringshaverens udgifter (148). B. Hvornår der kan kræves erstatning uden naturalopfyldelse (151). C. Naturalopfyldelse for en del af ydelsen og i øvrigt erstatning uden naturalopfyldelse (152). D. Erstatning som tillæg til fuldstændig naturalopfyldelse (152)
- VII Forholdet med hensyn til modydelsen i gensidig bebyrdende kontrakter (152-154). A. Den ansvarlige skulle yde penge (153). B. Den anden part skulle yde penge (153). C. Ingen af parterne skulle yde penge (153). D. Gensidigheden bevares (154)

§ 16. Negativ kontraktsinteresse ved misligholdelse af kontrakter (154-161)

- I Indledning (154)
- II Ansvar for culpa in contrahendo ved gyldig kontrakt (155-157). A. Ansvarsreglen fastslås (155). B. Om ansvaret har praktisk betydning ved siden af opfyldelsesinteressen (155-157). 1. Påvisning heraf (156). 2. Læren om, at der aldrig kan kræves mere end opfyldelsesinteresse (156)
- III Ansvar for medhjælpere og repræsentanter (157)
- IV Videregående ret til negativ kontraktsinteresse (158-161). A. Forskellige tidligere løsningsforsøg (158). B. Den løsning, der anbefales (159)

§ 17. Vedtagelser om særlige misligholdelsesfølger (161-166)

- I Svækkelse af ansvaret (161-162). A. Ansvarsfraskrivelse (161). B. Aftaler, der begrænser erstatningens størrelse (162)
- II Vedtagelser om skærpelse af skyldnerens ansvar (162-166). A. Pønalt stipulation (163-165). 1. Betingelserne for fordringshaverens ret til boden. Aftalelovens § 36 (163). 2. Om vedtagelsen berører fordringshaveren andre misligholdelsesbeføjelser (164). B. Beslægtede vedtagelser. Aftalelovens § 37 (165). C. Vedtagelsernes virkning over for skyldnerens konkursbo (166)

§ 18. *Insolvens og konkurs som misligholdelse (167-179)*

- I Løsprekøberens manglende betalingsevne (167)
- II Andre skyldneres manglende betalingsevne (167-168). A. Uden for konkurs (167). B. Konkurs (168). C. Særregel om vekselregres (168)
- III Skyldnerens konkurs (168-178). A. Konkurslovens § 16 (168-176). 1. Hvornår konkursen giver medkontrahtenten ret til at hæve kontrakten (168-173). a. Grundbetingelsen er, at boet efter interpellation ikke indtræder i kontrakten (168). b. Hvorvidt medkontrahtentens erlæggelse før konkursen afskærer ophævelse (169). c. Særregler om tilfælde, hvor også fallenten har erlagt noget – men ikke alt (171). d. Medkontrahtentens ret til at hæve, når ydelsen først er overgivet til konkursboet (172). e. Fallentens adgang til at afværge ophævelse (173). 2. Om medkontrahtenten har ret til at kræve eller tilbyde naturalopfyldelse (173). 3. § 16 giver ikke boet nogen særlig ret til at hæve eller indtræde i aftalen (174). 4. Medkontrahtenten kan kræve opfyldelsesinteresse (175). 5. Området for § 16 (175). B. Særregler for visse vedvarende kontraktforhold (leje- og tjenesteforhold) (176). C. Kontrakter, som boet ikke kan indtræde i (178)
- IV Reglernes anvendelse på gældsfragælsesboer (178)

§ 19. *Opfyldelse hindret ved fordringshaverens forhold (fordringshavermora) (179-208)*

- I Indledning (179-181). A. Undersøgelsesområdet. Udtrykket fordringshavermora (179). B. Den reale baggrund for reglerne (179-180). C. Hvorvidt fordringshavermora virker som eftergivelse (181)
- II De almindelige betingelser for fordringshavermora (181-189). A. Kreditors forhold skal hindre afvikling (181-182). B. Der må ikke foreligge andre hindringer (182-183). C. Tidsmæssige betingelser (183-186). 1. Frigørelsestiden er normalt afgørende (183). 2. Tilfælde, hvor adgang til frigørelse indtræder tidligere (185). 3. Anticiperet fordringshavermora (186). D. Krav om afvikling. Nødvendigheden af tilbud (186). E. Hindringen behøver ikke at kunne tilregnes fordringshaveren men han bærer ikke risikoen altid (189)
- III Retsvirkninger. Almindelige grundbetragtninger (190-200). A. Ved tilbudspligt ydelsen falder forpligtelsen bort (190). B. Skyldnerens ydelsespligt suspenderes (192). C. Retstilstanden ved angrydelser i almindelighed (192-196). 1. Besværgelsespligt m.m. (192). 2. Skyldnerens begrensede ret til ophævelse (193). 3. Skyldnerens ansvar for tingene (194). 4. Skyldnerens vederbærgspligt forøges ikke (196). A. Fordringshaverens krav på opskøbt betingelse (196). B. Betingelse om pengeydelse (197-198). 1. Ret til ophævelse (197). 2. Forrentningen ophæves (197). 3. Skattemæssig men kan ikke ret til at konvertere sin forpligtelse (198). 4. Skattemæssig i forbindelse med kontrakter (198-200). 5. Skyldnerens beholder

sin vederlagsret (198). 2. Skyldneren kan kræve sin ydelse først (198). 3. Faren for ydelsen går over på fordringshaveren (198). 4. Om fordringshaveren har ret til at afbestille ydelsen (199). 5. Ingen almindelig ret til at hæve kontrakten (200)

- IV Har skyldneren samme retsmidler som ved ikke-erlæggelse? (200-207). A. Hvorvidt kræver praktiske hensyn hjemlet tvang til at aftage ydelsen? (200). B. Fordringshaveren kan i almindelighed ikke dømmes til at aftage (201). C. Har skyldneren andre misligholdelsesbeføjelser? (202-206). 1. Ved arbejdsaftaler (204). 2. Ved befragtning (204). 3. Ved tingsydelser i almindelighed (204). 4. Ved pengeforpligtelser (206). D. Fordringshavermora samtidig med misligholdelse med hensyn til modydelsen (206).
- V Konstruktion. Legislative betragtninger (207-208). A. Spørgsmålet om modtagepligt (207). B. Legislative betragtninger, særlig om køberens fordringshavermora (208)
- VI Bortfald af afviklingshindringen (208)

§§ 20-33. Personskifte i skyldforhold

§ 20. *Indledning (209-214)*

- I Afvisende teorier (209)
- II Hovedeksempler på skyldnerskifte og på overførelse af retten. Hvad der forstås ved subrogation. Omsætningspapirer udskilles (210)
- III Regler, der er dannet til værn for skyldnerens interesser som følge af adgangen til at overføre fordringer (211-214). A. Overførelsen kan ikke forøge skyldnerens forpligtelser (211). B. Særlige legitimationsregler (211-214). 1. Erhververen må bevise sin ret (212). 2. Den tidligere fordringshaver er legitimeret til at modtage ydelsen (212). 3. Ligeledes i andre retninger (213). 4. Legitimationen ved flere transporter fra samme person (213)

§ 21. *Almindelige regler om overdragelse af fordringer (214-225)*

- I Hvorledes overdragelse kan ske (214-219). A. Transport og begrænset overdragelse. Overdragelsesaftalen (214). B. Hvad der kræves, for at erhververens ret skal være beskyttet mod trediemand (215-219). 1. Mod overdragerens kreditorer (215). 2. Særlig om generisk bestemt ydelse (218) og 3. om pantsætning (218). 4. Mod andre erhververe ved dobbeltoverdragelse (218).
- II Hvilken ret skaffer overdragelsen erhververen? (219-223). A. Faste grænser for erhververens ret (219-221). 1. Skyldnerens forpligtelse forøges ikke. Han beholder sine indsigelser (219). 2. Overdrageren bevarer legitimation som kreditor (220). 3. Overdragelsen medfører ikke ekstinktiv godtroserhvervelse (220). 4. Sikkerhed stillet af trediemand

(221). 5. Konkursprivilegium (221). B. Positiv bestemmelse af erhververens ret (222-223). 1. Ved transport (222). 2. Ved pantsætning. Særlig om pantnavereren har ret til den pantsatte fordrings renter (222)

III Overdragelsens indvirkning på retsforholdet mellem overdrageren og skyldneren. Derunder om skyldneren frigøres ved at indlade sig med en prætenderet erhverver (223)

IV Overdragelsens virkning i forholdet mellem overdrager og erhverver. Misligholdelse fra overdragerens side (224)

§ 22. Begrænsninger i overførligheden (225-236)

I Hvorvidt overførelse er udelukket (225-229). A. Uoverførlighed fra første færd (226-229). 1. Fordringer, der ikke udspringer af løfte eller aftale (226). 2. Fordringer, der er stiftet ved aftale eller løfte (227). B. Senere bestemmelse om uoverførlighed (229)

II Overdragelse af retten efter en gensidig bebyrdende aftale (230-235). A. Lovgivning og hidtidig opfattelse (230). B. Virkningen af transporten i almindelighed (232). C. Afvigende regler for særlige tilfælde (232)

III Overførelse af en del af en fordring. Overførelse til flere (235)

§§ 23-30. Særlige regler om omsætningspapirer

§ 23. Indledning. Begreber. Love. Teorier (235-238)

I Hvad der kendetegner omsætningspapirer (236)

II Lovgrundlaget (237)

III De praktiske hensyn (238)

IV Konstruktioner (238)

V Cessionaren får i al fald cedentens ret (238)

§ 24. Omsætningsgældsbreve. Begreber. Legitimation (239-243)

I Hvad et gælds brev er (239)

II Kravene til et omsætningsgælds brev (240)

III Ihændehavergælds breve (240)

IV Legitimationen ved omsætningsgælds breve (241-243). A. Den almindelige regel (242). B. Særlige krav ved ordregælds breve m.m. (243). C. Legitimationen skaber formodning for retten til at påse fordringen gældende (243)

§ 25. Fælles betingelser for erhververens særlige ret (244-246)

I Erhververens særlige ret (244)

II Overdragelsen må være gyldig og uomstødt (245)

III Erhververens særlige ret gælder også for pant og for andre retsforhold (246)

IV God tro (247-249). A. Begrebet god tro (247). B. Den særlige ret skal være stiftet på gælds brevene (248)

§ 26. Retserhverv trods overdragers umyndighed eller inkompetence (248-252)

I Umyndighed hos overdrageren (248)

II Overdragerens inkompetence (249)

III Særlige betingelser for retserhverv efter Gbl § 14 (249-252). A. Overdragerens legitimation (249-252). 1. Overdragerens besiddelse (250). 2. Betydningen af skriftlig adkomst på ordregælds breve (250-252). a. Overdragelse fra den legitimerede (250). b. Overdragelse foretaget af en person, der ikke er legitimeret (251). B. Erhververens gode tro (252)

IV Særregler for visse gælds breve (252). A. Massegælds breve (252). B. Tinglyste pantebreve (252). C. Overgangsregel om ældre navnegælds breve (252)

§ 27. Tab af indsigelser mod gælds brevet (252-260)

I Ældre ret (252)

II Almindelige synspunkter (253)

III Udstederens forskellige indsigelser (253-257). A. Mangel af eller ved viljeserklæringen (253). B. Indsigelser fra det retsforhold, som gav anledning til gælds brevet udstedelse (255). C. Indsigelser om, at fordringen var ophørt eller ændret (256)

IV Særregel om renter og tidfæstede afdrag (257)

V Særlige betingelser for tab af indsigelser (258-259). A. Ingen særlige positive betingelser (258). B. Påtegning bevarer indsigelser (259)

VI Tinglyste pantebreve i fast ejendom (259)

VII Eksstinktionens virkning over for trediemand (259)

§ 28. Legitimationen over for skyldneren ved omsætningsgælds breve (260-265)

Indledning (260)

I Legitimation til fordel for skyldneren (260-263). A. Ihændehavelse med formel adkomst giver legitimation (260-262). 1. Legitimation til at modtage betaling. (260). 2. Legitimation over for skyldneren i øvrigt (261). 3. Legitimationen gælder trods ihændehaverens fallit og umyndighed (261). B. Kan skyldneren også påberåbe sig de almindelige legitimationsregler? (262-263). 1. Som hovedregel ikke (262). 2. Undtagelse for renter og tidfæstede afdrag (262). 3. Når rentekuponer er udstedt, er de afgørende (263)

II Betalingspligten afhængig af legitimation (263-264). A. Den almindelige regel om indfrielse (263). B. Afdrag, der ikke er tidfæstede (264). C. Renter og tidfæstede afdrag (264)

III Ihændehavelse med adkomst skaber formodning for ret (264)

§ 29. Massegælds breve og kuponer (265-268)

I Massegælds breve (265)

II Rentekuponer (266)

III Udbyttekuponer (267)

IV Taloner (268)

§ 30. *Andre omsætningspapirer* (268-272)

I Ledende synspunkter for negotiabiliteten (268-270). A. Den almindelige regel (268). B. Negotiabilitet ifølge aftale (269). C. Klausuler, der udelukker negotiabilitet (269). D. Negotiabilitetens ophør ved mortifikation (270)

II De vigtigste negotiable skylddokumenter bortset fra omsætningsgælds-breve (270-272). A. Dokumenter, der begrundet pengefordringer (270). B. Dokumenter, der hjemler fordring på andet end penge (271-272). 1. Hvorvidt de er negotiable (271). 2. Afvigelser fra gældsbrevsreglerne (272)

§ 31. *Legitimationspapirer og indløsningspapirer* (272-276)

I Legitimationspapirer (272-275). A. Papiret giver legitimation til skyldnerens fordel (272). B. Om de almindelige legitimationsregler fortrænges (274)

II Indløsningspapirer (275)

III Papirets bevisende kraft (275)

§ 32. *Mortifikation af værdipapirer* (276-282)

I Formål og historie (276)

II Mortifikation ved dom efter mortifikationsloven (276-281). A. Materielle mortifikationsbetingelser (276-277). 1. At dokumentet kan mortificeres (276). 2. At det er gået tabt (277). 3. At mortifikation søges af en dertil berettiget person (277). B. Fremgangsmåden i de almindelige tilfælde (277-278). 1. Begæring til retten (278). 2. Den offentlige indkaldelse m.m. (278). 3. Den afsluttende retsforhandling. Aukto (278) C. Skærpede krav for visse papirer (278-279). 1. Mortgagebrevve og aktier, der er omsætningspapirer (278). 2. Kuponer (279). D. Retsvirkningen af mortifikationsdommen (279-300). 1. Retten kan gøres gældende uden papiret (279). 2. Dokumentet tabt eller helt eller delvis ødelagt (280). A. Dommen giver legitimation (280). 1. Et dokument kan kræves udbragt (280). 2. Særlig om mortifikation af pantebrev på begæring af pantebrev (280) og 6. af omsætningsgældsbreve på et stedens begæring (280). 3. Forretter der holder sig til dokumentet indtræder for dommen (280)

III Mortifikation uden dom (281-282). A. Hæder særlig vedtaget (281) B. Hæder særlig vedtaget (281). C. Forudsættelser for at kunne gøres gældende (281)

IV Mortifikationsforretninger ved forældelse (282)

§ 33. *Skyldovertagelse* (283-294)

I Hvorvidt en skyldner ved aftale kan sætte en anden i sit sted (283)

II Skyldovertagelse med fordringshaverens samtykke (283)

III Skyldovertagelse aftalt mellem skyldner og skyldovertager (285-292). A. Lovgivningen før tinglysningsloven (285). B. Tinglysningslov § 39 (285-289). 1. Gældsovertagelsen hjemlet i pantebrevet (286). 2. Gælds-overtagelse aftalt uden hjemmel i pantebrevet (287). C. Skyldovertagelsesaftaler uden for tinglysningsloven (289)

IV Teoretisk konstruktion (292)

V En ny skyldners indtræden som medskyldner (293)

§§ 34-46. Fordringers ophør

§ 34. *Opfyldelse* (294-313)

I Indledning. Sprogbrug (294)

II Betingelserne for fordringens ophør (295-308). A. Erlæggelsen (295-302). 1. Skyldnerens ydelse (295-297). a. Erlæggelse gennem forsendelse (295). b. Erlæggelse under vilkår eller forbehold (296). c. Om fordringshaverens medvirken er nødvendig (297). 2. Flere omstændigheder kan gøre mangler ved erlæggelsen betydningsløse (297). 3. Særlig om almindelige pengeforpligtelser. Om der kan kræves efterbetaling, hvor der er betalt for lidt (298). 4. Erlæggelse er ikke altid en retshandel (300). 5. Ugyl-dighedsreglernes anvendelse (301). 6. Erlæggelsens forudsætninger svig-ter (301). 7. Særlig om opfyldelse, hvor ydelsen var generisk bestemt (301). B. Til hvem ydelsen kan erlægges (302-306). 1. Fordringshaveren (302). 2. Den, der er legitimeret som fordringshaver (303). 3. Den, der har magt til at modtage ydelsen med virkning for kreditor (304). 4. Sær-regler om gensidig bebyrdende kontraktforhold (306). 5. Erlæggelse til uvedkommende kan senere blive virksom (306). C. Betydningen af fordringshaverens umyndighed (306). D. Trediemands opfyldelse (307)

III Bevis for opfyldelse. Kvittering (308)

IV Hvilken af flere fordringer på samme skyldner bliver opfyldt? (309-312). A. Ved frivillig betaling (309). B. Ved fyldestgørelse gennem retsforfølg-ning (312)

V Genoplivelse af den opfyldte fordring (312)

§ 35. *Deponering af ydelsen til fordel for fordringshaveren og andre opfyldelses-surrogater* (313-317)

I Deponering af penge og værdipapirer ifølge L 16 febr. 1932 (313-316). A. Betingelserne for adgangen til deponering (314). B. Yderligere betin-gelser for skyldnerens frigørelse (315). C. Retsvirkningen (316)

- II Andre deponeringstilfælde (316-317). A. Deponering af penge i særlige tilfælde (316). B. Deponering af andre tingsydelselser (317)
- III Fravigelse af fast ejendom (317)

§ 36. *Modregning. Almindelige regler* (317-349)

- I **Indledning** (317-319). A. Modregningens begreb og praktiske betydning (317). B. Aftale om modregning (317). C. Tvungen modregning. Retsudviklingen (318)
- II **Modregningsreglernes begrundelse** (319-321). A. Hovedreglen (319). B. De regler, der sikrer en opstået udsigt til modregning (321). C. Modregning mellem konnekse krav (321)
- III **De almindelige modregningsbetingelser** (321-338). A. Hvilke betingelser der kræves bortset fra gensidighedsbetingelsen (322-327). 1. At fordringerne kan udjævnes (322). 2. At de er modne til afvikling (323). 3. Fælles ydelsessted? (324). 4. Modregning over for løfter om ydelse til tredjemand (324). 5. Modfordringen må være retskraftig (324). 6. Om der kræves likviditet (326). 7. Om modregning udelukkes ved betalings tilbud (327). B. Gensidighedsbetingelsen (327). C. Modregning med krav på en forhenværende kreditor (329-336). 1. Modregning træds overdragelse af hovedfordringen (329-334). a. Ved simple fordringer (329). b. Særlig ved løbkrav (331). c. Ved omsætningspapirer (331). 2. Overgang af fordringen i medfør af kommissionsforhold (334). 3. Fordringens overgang ved subrogation (334). 4. Overgang af fordringen til delaktige om ansvarsbefrielse (334). 5. Modregning træds hovedfordringens overdragelse ved kreditorforfatning (334). 6. Efter overdragelse ved arv (336). D. Andre betingelser for gensidighedsbetingelsen (336-338). 1. Tilgiftaktion som kreditor kan begrunde modregning (336). 2. Om intervenerende tredjemand kan modregne med sin fordring (336). 3. Om skyldneren kan modregne med en fremmed fordring, han råder over (337)
- IV **Tilfælde, der kan udelukke modregning** i disse grupper af tilfælde (338-349). A. Visse krav kan ikke oplyses med modkrav (338-341). 1. Almindeligheden udelukker det (338-340). a. Fordringer, der er betaget for skatbetalt (338). b. Andre tilfælde (340). 2. Udelukkelse af hensyn til kreditoren (340). 3. Tilstedeværelse af kontraktens særlige krav (340). B. Andre udelukkelsesgrunde (341)
- V **Modregningens gennemførelse** (341-349). A. Modregningens betydning ved en parts erklæring (341). B. Modregningserklæringens skæbne (341). C. Effekten om kravens til erklæringen (341-343). 1. Effekten kan afgive modregningserklæring (341). 2. Effekten kan erklæringens rettes til (343). 3. Kravens til erklæringens rettes til (343). D. Effekten om fordringens rettes til (343). 1. Effekten om fordringens rettes til (343). 2. Effekten om fordringens rettes til (343). 3. Effekten om fordringens rettes til (343). 4. Effekten om fordringens rettes til (343). 5. Effekten om fordringens rettes til (343). 6. Effekten om fordringens rettes til (343). 7. Effekten om fordringens rettes til (343). 8. Effekten om fordringens rettes til (343). 9. Effekten om fordringens rettes til (343). 10. Effekten om fordringens rettes til (343). 11. Effekten om fordringens rettes til (343). 12. Effekten om fordringens rettes til (343). 13. Effekten om fordringens rettes til (343). 14. Effekten om fordringens rettes til (343). 15. Effekten om fordringens rettes til (343). 16. Effekten om fordringens rettes til (343). 17. Effekten om fordringens rettes til (343). 18. Effekten om fordringens rettes til (343). 19. Effekten om fordringens rettes til (343). 20. Effekten om fordringens rettes til (343). 21. Effekten om fordringens rettes til (343). 22. Effekten om fordringens rettes til (343). 23. Effekten om fordringens rettes til (343). 24. Effekten om fordringens rettes til (343). 25. Effekten om fordringens rettes til (343). 26. Effekten om fordringens rettes til (343). 27. Effekten om fordringens rettes til (343). 28. Effekten om fordringens rettes til (343). 29. Effekten om fordringens rettes til (343). 30. Effekten om fordringens rettes til (343). 31. Effekten om fordringens rettes til (343). 32. Effekten om fordringens rettes til (343). 33. Effekten om fordringens rettes til (343). 34. Effekten om fordringens rettes til (343). 35. Effekten om fordringens rettes til (343). 36. Effekten om fordringens rettes til (343). 37. Effekten om fordringens rettes til (343). 38. Effekten om fordringens rettes til (343). 39. Effekten om fordringens rettes til (343). 40. Effekten om fordringens rettes til (343). 41. Effekten om fordringens rettes til (343). 42. Effekten om fordringens rettes til (343). 43. Effekten om fordringens rettes til (343). 44. Effekten om fordringens rettes til (343). 45. Effekten om fordringens rettes til (343). 46. Effekten om fordringens rettes til (343). 47. Effekten om fordringens rettes til (343). 48. Effekten om fordringens rettes til (343). 49. Effekten om fordringens rettes til (343). 50. Effekten om fordringens rettes til (343). 51. Effekten om fordringens rettes til (343). 52. Effekten om fordringens rettes til (343). 53. Effekten om fordringens rettes til (343). 54. Effekten om fordringens rettes til (343). 55. Effekten om fordringens rettes til (343). 56. Effekten om fordringens rettes til (343). 57. Effekten om fordringens rettes til (343). 58. Effekten om fordringens rettes til (343). 59. Effekten om fordringens rettes til (343). 60. Effekten om fordringens rettes til (343). 61. Effekten om fordringens rettes til (343). 62. Effekten om fordringens rettes til (343). 63. Effekten om fordringens rettes til (343). 64. Effekten om fordringens rettes til (343). 65. Effekten om fordringens rettes til (343). 66. Effekten om fordringens rettes til (343). 67. Effekten om fordringens rettes til (343). 68. Effekten om fordringens rettes til (343). 69. Effekten om fordringens rettes til (343). 70. Effekten om fordringens rettes til (343). 71. Effekten om fordringens rettes til (343). 72. Effekten om fordringens rettes til (343). 73. Effekten om fordringens rettes til (343). 74. Effekten om fordringens rettes til (343). 75. Effekten om fordringens rettes til (343). 76. Effekten om fordringens rettes til (343). 77. Effekten om fordringens rettes til (343). 78. Effekten om fordringens rettes til (343). 79. Effekten om fordringens rettes til (343). 80. Effekten om fordringens rettes til (343). 81. Effekten om fordringens rettes til (343). 82. Effekten om fordringens rettes til (343). 83. Effekten om fordringens rettes til (343). 84. Effekten om fordringens rettes til (343). 85. Effekten om fordringens rettes til (343). 86. Effekten om fordringens rettes til (343). 87. Effekten om fordringens rettes til (343). 88. Effekten om fordringens rettes til (343). 89. Effekten om fordringens rettes til (343). 90. Effekten om fordringens rettes til (343). 91. Effekten om fordringens rettes til (343). 92. Effekten om fordringens rettes til (343). 93. Effekten om fordringens rettes til (343). 94. Effekten om fordringens rettes til (343). 95. Effekten om fordringens rettes til (343). 96. Effekten om fordringens rettes til (343). 97. Effekten om fordringens rettes til (343). 98. Effekten om fordringens rettes til (343). 99. Effekten om fordringens rettes til (343). 100. Effekten om fordringens rettes til (343).

dende (346). 2. Betydningen af rettens kompetence (346). 3. Særlige tilfælde, hvor modregning afskæres (347). E. Modregning iværksat ved processkridt (347-348). 1. Sagsøgtes modregning (347). 2. Sagsøgerens modregning (348)

- VI Hvorledes modregning sker, når der er flere kompensable fordringer at vælge imellem (348)
- VII Modregningsreglernes konstruktion (348)

§ 37. *Videregående modregningsret. Modregning i konkurs, ved akkord m.m.* (349-361)

- I **Modregning mellem konnekse fordringer** (349)
- II **Særlig modregningsret ifølge aftale** (351)
- III **Modregning i konkurs** (352-360). A. **Indledning. Historie** (352). B. **Hovedreglen i KL § 15** (353). C. **Særlige betingelser for modregningsretten ifølge § 15** (354-357). 1. **Betingelser med hensyn til erhvervelsen af fordringen på fallenten** (354). 2. **Betingelser med hensyn til konkursboets fordring** (355). D. **Flere fordringer på en af siderne** (357). E. **Modregningens gennemførelse** (358). F. **Modregning med dividendekravet** (358). G. **Det legislative problem** (358). H. **Afkræftelse af modregning, der er gennemført før konkursen** (360)
- IV **Modregning i gældsfragælsesboer, ved likvidation eller tvangsakkord** (360)

§ 38. *Opgivelse* (361-374)

- I **Terminologi. Forskellige arter af opgivelse. Datio in solutum og novation** (361)
- II **Regler om opgivelsesretshandelen** (362)
- III **Er kvittering en opgivelseserklæring?** (364)
- IV **Spørgsmålet, om der foreligger opgivelse, eller om opgivelsen er endelig** (366-371). A. **Indsættelse af ny kreditor** (366). B. **Skyldovertagelse** (367). C. **Sikkerhedsstillelse** (367). D. **Andet retserhverv** (367-371). 1. **Almindelige synspunkter** (367). 2. **Kasuistik** (368). E. **Særlig om akkord og andre indrømmelser til skyldneren** (371)
- V **Opgivelsens forudsætninger** (372-374). A. **Forudsætninger med hensyn til vederlaget** (372). 1. **Datio in solutum og beslægtede tilfælde** (372). 2. **Novation** (372). 3. **Opgivelse af begge krav i gensidig bebyrdende kontraktforhold** (372). B. **Fordringshaverens vildfarelse om fordringens størrelse. Om han kan kræve efterbetaling** (373)
- VI **Fornylseserklæringens forpligtende virkning** (374)

§ 39. *Konfusion* (375-377)

- I **Begreb og virkning i almindelighed** (374)

- II Om den ophørte fordring kan vækkes til live igen (375-377). A. Ved omsætningspapirer (375-377). 1. Genoplivelse af trediemands forpligtelse (375). 2. Genoplivelse af panteret (377). B. Ved simple fordringer (377). C. Jul. Lassens lære (377)

§§ 40-42. Forældelse

- § 40. *Forældelse. Almindelige grundsætninger (377-385)*
  - I Indledning (377-380). A. Begrebet forældelse (377). B. Historisk udvikling (378). C. Hævd og forældelse. Vinding Kruses lære. Hævdsbetingelserne (379)
  - II De praktiske hensyn (381)
  - III Almindelige bemærkninger om forældelsesbetingelserne (382-384). A. Forældelsestidens udløb er eneste positive betingelse (382). B. Afbrydelse og andre omstændigheder, der hindrer forældelse (382). C. Hvorvidt forældelsesreglerne kan fraviges ved aftale (383). D. Forældelsesfristernes beregning (383)
  - IV Virkningen af forældelse (384)
- § 41. *Den almindelige tyveårige forældelse efter grundsætningen i DL 5-14-4 (385-397)*
  - I Indledning (385)
  - II Hvilke rettigheder forældes efter grundsætningen i DL 5-14-4 (386-391). A. Formuefordringer (386). B. Andre fordringer (388). C. Andre krav, særlig krav med tinglig beskyttelse (388). D. Undtagelser fra hovedreglen (390)
  - III Forældelsesfristen og dens begyndelse (391-396). A. Begyndelsestidspunktet ved fordringer, der hviler på aftale (391-394). B. Hovedreglen (394). 2. Undtagelser (392). B. Ved erstatningskrav (393). C. Ved andre krav (395)
  - IV Afbrydelse af forældelsen (396-397). A. Fra kreditorsside (396). 2. Fra kreditorside (397). C. Særlig om retsforfølgning (397)
- § 42. *Den femårige forældelse efter loven af 1905 om andre særlige forældelsesregler (398-413)*
  - I Indledning. Indholdet af loven af 1905 (398)
  - II Hvad kan forældes efter L. 1905 (398-403). A. Synspunkter om forældelsen (398). B. Opsættelsen af L. 1905 (399). C. Hvad der skal forstås ved fordringer (400). D. Forældelsesfristen (401)
  - III Forældelsesreglerne udelukker forældelse (404-406). A. Skyldnerens anerkendelse af fordringen (404). 2. Andet skriftligt retspræklusion (406)

- IV Forældelsesfristen og dens begyndelse (406)
- V Standsning af forældelsens løb (408)
- VI Afbrydelse af forældelsen (409-410). 1. Skyldnerens anerkendelse (409). 2. Retsforfølgning (410)
- VII Andre særlige forældelsesregler (410-412). A. Forældelse af masse-gældsbreve (411). B. Andre særregler (411)
- VIII Særlig tidsbegrænsning af en fordring (412)

- § 43. *Prækclusion (413-416)*
  - I Begreber. Adgangen til at udstede proklama (413)
  - II Genstanden for prækclusion (413)
  - III Betingelser for prækclusion (414)
  - IV Virkningen af prækclusion (416)
- § 44. *Andre ophørsmåder (416-424)*
  - I Fordringshaverens passivitet (416)
  - II Tvangsakkord. Moratorier (419)
  - III Umulighed. Lovforbud. Surrogationsprincip (419-420). A. Umulighed og lovforbud (419). B. Fordringshaverens ret til surrogater (419)
  - IV Tidsbegrænsning, resolutiv betingelse. Opsigelse (421-422). A. Tidsbegrænsninger, resolute betingelser. Ufravigelige lovbestemmelser (421). B. Almindelige regler om opsigelse (421)
  - V Bristende forudsætninger. Forandrede forhold. Clausula rebus sic stantibus (422)
  - VI Særlig om afleveringsforpligtelser (423)
- § 45. *Ophør af solidariske skyldneres forpligtelser (424-429)*

Medfører det helt eller delvis ophør af en skyldners forpligtelse, at de andre skyldneres forpligtelser også ophører?

  - I Regler, der omfatter alle solidariske forpligtelser (424-426). A. Opfyldelse fra én (424). B. Anden fyldestgørelse fra én. Fordringshavermora (425). C. Tvangsakkord (426)
  - II Ved andre ophørsmåder må der sondres (426-429). A. Tilfælde, hvor en af forpligtelserne er akcessorisk (426). B. Andre tilfælde af solidaritet. Forældelse, prækclusion, frifindende dom, konfusion og opgivelse (426)
- § 46. *Om konkurslovens § 18 (429-439)*
  - I Lovbestemmelsens hovedindhold. Dividenderetten, før der er betalt noget (429)
  - II I hvilke tilfælde har fordringshaveren fuld dividenderet i et bo efter afdrag? (431-437). A. Ordenes rækkevidde. Ældre metoder afvises (431). B. Om tilfælde, hvor forpligtelserne er stiftet ved aftale (431-436). 1. De tilfælde, som lovordene nærmest dækker (432). 2. Afbeta-

linger efter konkursens begyndelse (432). 3. Andre tilfælde (434).
C. Tilfælde, hvor forpligtelserne ikke er stiftet ved aftale (436). D. Reglerne i udkast til lov om gældsordning (436)

- III Hvad betyder solidarisk forpligtelse i § 18? (437)
- IV Reglen i KL § 18, 2.pkt. (438)

§ 47. *Fordringshaverens retsbeskyttelse mod trediemand* (439-450)

- I Indledning (439)
- II Den romanistiske lære (440)
- III Udelukkelse af retserhvervelser, der afledes fra skyldneren (442)
- IV Fordringshaverens ret opretholdes over for trediemands udøvelse af fordringshaverens beføjelser (442)
- V Fordringshaverens adgang til at bruge retsmidler mod trediemand. Almindelige synspunkter (443-444). A. De forskellige retsmidler (443). B. Almindelige synspunkter (443)
- VI Retsmidler mod trediemand, der udøver fordringshaverens beføjelser (444-445). A. Erstatningsansvar, hvor fordringen ophører (444). B. Erstatningsansvar i andre tilfælde (444). C. Andre retsmidler her (444)
- VII Andre handlinger, der i første række rammer skyldneren (445-447). A. Almindelige synspunkter (445). B. Forvoldelse af skade på ydelsesgenstanden (445). C. Forvoldelse af personskade, der hindrer en arbejdsydelse (446). D. Forvoldelse af anden skade på skyldnerens formue (446)
- VIII Særlig om trediemands misligholdelse af aftale med skyldneren (447)
- IX Handlinger, der kun krænker fordringshaverens interesser. Medvirken til kontraktbrud (448-450). A. Almindelige synspunkter (448). B. Særlig om arbejdsaftaler (448). C. Fordringer på undladelse (449). D. Særlig om mindsteprisklausuler (449). E. Almindelige regler (450)

Forkortelser (451-457)

Sagregister (458-483)

Lovregister (484-490)

§ 1

Obligationsret - Fordringsret

I. BEGREBET FORDRINGSRET

Obligationsretten er læren om fordringsrettighederne eller skyldforholdene. Det sidste svarer til BGB's udtryk »Schuldverhältnisse«.

Ordet *obligatio* er hentet fra latin. Det synes oprindeligt at udtrykke den forestilling, at skyldneren er »bundet« over for fordringshaveren. I senere tiders sprogbrug kan det betegne både fordringsretten og skylden (forpligtelsen).

Ved [fordringsret] forstås den herskende lære en persons (fordringshaverens eller kreditors) retsbeskyttede formuefordring mod en anden person (skyldneren eller debitor). Denne lære slutter sig nær til det praktiske livs sprogbrug og opfattelse. Den kan i forskellige henseender kritiseres. Der er i nyere tid rejst en livlig debat både om begrebet fordringsret og om værdien af begrebet subjektiv ret i det hele. Når jeg ikke går ind på denne kritik, er det dels fordi den rækker langt ud over det problem, jeg behandler her, dels fordi jeg ikke føler mig ramt af kritikken. Jeg tillægger nemlig ikke begreberne fordringsret og skyldforhold anden betydning end at tjene som navn for en gruppe retlige foreteelser, som hensigtsmæssigt kan underkastes en samlet fremstilling. Det følgende vil formentlig vise, at den traditionelle afgrænsning af fordringsrets-begrebet, selv om den delvis er bygget på principielle synspunkter, i det store og hele er hensigtsmæssig ud fra praktisk-systematiske hensyn.

Den herskende opfattelse forkastes helt af *Lundstedt*, se navnlig hans Obligationsbegreppet, Förra delen, 1929, der finder dens rod i de gamle romeres forestillinger og herved støtter sig til *Hägerströms* undersøgelser i *Der römische Obligationsbegriff*. Se hertil *Olivecrona*, Rätt och dom, især 86 ff. Om de i § 1 behandlede spørgsmål se iøvrigt *Lassen* I § 1, § 2.I, § 4.I, *Stang* I § 12, *Augdahl* 1-6, *Illum*, Tingsret I, Indledning, *Ross* II 206 ff, *C. J. Arnholm*, TfR 1954.142 ff, v. *Eyben*, TfR 1950.232 ff, 1954.229-30, I 21 ff, *Fr. Vinding Kruse*, Juristen 1958.661-68.

Fremstillingen i det følgende har til hovedopgave at gøre rede for gældende dansk ret. For dette formåls skyld er det tilstrækkeligt at fremhæve enkelte punkter for derigennem at angive, hvilket felt der skal opdyrkes.